

Stichting Ecologische Landbouw Projecten Ghana

Rondzendbrief

Laren NH., 17 december 2014

Ter inleiding

Fijn om weer goed nieuws te kunnen melden. Twee van onze bestuursleden zijn eind november naar Ghana geweest en hebben veel goede dingen gezien en gehoord. In ons bestuur hebben zich wijzigingen voorgedaan en er komt nog meer. U leest het allemaal in deze Rondzendbrief.

Verslag bestuursreis 2014

Van 28 november tot 6 december zijn onze bestuursleden Rienke Nieuwenhuis en Kees van Veluw bij onze projecten in Ghana geweest. Hieronder hun verslag.

Zasilari Ecological Farms project (ZEFP)

De eerste week van december zijn we op bezoek geweest bij David Agongo, Issifu Sulemana en de 7-koppige staf van het ZEFP-project in Walewale. De gezondheid van David gaat achteruit; hij lijdt aan suikerziekte en heeft twee lichte TIA's gehad. Maar hij heeft gelukkig een goede hulp; Issifu is een energieke en intelligente jonge man die het project nu leidt. David gaat nog wel naar kantoor, maar veldbezoeken laat hij over aan zijn staf. Het gaat goed met het project. ZEFP staat in Ghana bekend als het project dat met biologische landbouw ontwikkeling brengt. De overheid en grote internationale ontwikkelingsorganisaties komen, als ze iets willen met duurzame landbouw, eerst om advies vragen bij ZEFP. Zo is ZEFP nu met USAID in gesprek over een groot project waarbij 100 boeren allemaal 1 ha land in gaan brengen om op een biologische manier mais, soja en rijst te gaan verbouwen, vooral voor mensen uit grote steden als Kumasi en Accra.

Ook Ghana verstedelijkt snel. Men verwacht dat in 2030 meer dan 50% van de bevolking in grote steden woont. Dit project heeft twee doelen: voedsel produceren voor de grote steden, maar ook het land beschermen tegen 'land grabbing': het opkopen van landbouwgronden door grote multinationals en door landen als China, Japan en Korea om de voedselzekerheid in die landen zeker te stellen. Dat gaat ten koste van de voedselzekerheid van de Afrikanen zelf. In Januari 2015 valt de beslissing of ZEFP hieraan mee gaat doen.

Wij hebben een groep bezocht die na 5 jaar ondersteuning van ZEFP, nu op eigen benen moet staan. Dat lukt ze prima. Ze gaan door met

composteren in groepsverband, blijven elkaar ondersteunen en informeren andere mensen in hun dorp over composteren: 'van boer tot boer-ontwikkeling'.

Hier wordt compost gemaakt van maaisstengels

Gewasresten opgeslagen onder de baobabboom

Compost maken is niet het enige waar voorlichting over gegeven wordt; ook over het gebruik van groenbemesters, het bestrijden van bush-fires en erosie controle door het aanleggen van stenen- of aardendammetjes op hoogtelijnen. Zo gaat duurzame landbouw als een 'lopend vuurtje' door het platteland heen. We hebben mais verzameld die met compost verbouwd is en mais die met kunstmest verbouwd is. Boerinnen zeggen dat compost-mais veel voedzamer en smakelijker is dan kunstmest-mais. We willen dat laten onderzoeken in Nederland.

We horen al jaren achtereen goede verhalen van boeren en boerinnen over compost. Bijvoorbeeld van Salifu Fusheini over een speciale manier van composteren. Salifu: *"Mijn land is erg geërodeerd. De Zasilari-staf heeft mij 'mand-compostering' uitgelegd en dat heb ik toegepast. Ik heb gaten gegraven van 30 cm bij 30 cm en 15 cm diep. Daarin heb ik gewasresten, mest van mijn geiten, kippen en schapen en elk ander organisch afval dat ik verzamelen kon, gedaan en toegedekt met grond. Daarna zaaide ik mais en gierst in de 'mand' en ik was verbaasd over de opbrengst. Het was wel 5 keer meer dan met de oude methode. Ik zag ook dat het regenwater zich verzamelde in de 'manden' en dat zo de vertering van de mest goed op gang kwam. Ik denk dat ik nog twee seizoenen gebruik kan maken van de 'manden' voordat de mest helemaal op is. Het is veel werk maar ik heb op deze manier veel meer voedsel van het stukje land"*.

Salifu op zijn land met 'mand-compostering'

De praktijkschool biologische landbouw in Sirigu, GIOF

Natuurlijk zijn we ook op bezoek geweest bij Peter Anoah en zijn projecten in Sirigu. We zijn ontzettend trots en blij dat het Ghana Institute of Organic Farming (GIOF) van Peter Anoah gestart is met een eenjarige praktijkopleiding Biologische Landbouw. Weliswaar met 3 studenten die nog een vooropleiding krijgen maar in januari 2015 worden die aangevuld met 8 andere studenten. Dan is er een klasje van 11 studenten die een jaar lang in de ochtend praktijkles en 's middags theorieles

krijgen. Het is een begin; daarmee kan ervaring worden opgedaan.

Op de GIOF-campus is een stal met 100 guineafowls (parelhoenders), een boomkwekerij en een grote omheinde groentetuin. Volgend jaar komen daar ook varkens en konijnen bij.

De guineafowls en voederbakken in hun hok

Daar worden praktijklessen gegeven. Vooral de guineafowls hebben veel perspectief. Peter heeft een kleine broedmachine gekocht. Daarin worden guineafowl-eieren van dorpelingen uitgebroed. De eerste, zeer kwetsbare, 8 acht weken worden de kuikens op GIOF door de studenten verzorgd. Daarna gaan ze terug naar de boeren en boerinnen die ze verder verzorgen totdat ze zwaar genoeg zijn om geslacht te worden. Ze leveren dan ca. GH¢ 20,- op (€ 5,-). Tegen kerstfeest en andere feesten wordt dat wel GH¢ 30,-. Dat geeft mensen een behoorlijk inkomen. Het vlees is erg geliefd bij feesten, maar ook om bezoekers van een goed maal te voorzien. De productie van guineafowls sluit dus goed aan bij lokale tradities.

Omdat de regenafhankelijke landbouw steeds onzekerder wordt vanwege het opwarmende klimaat kan de guineafowl-productie een oplossing worden om toch verzekerd te zijn van voldoende voedsel!

Kees en Rienke in gesprek met Ayamga

Ook zijn we weer op bezoek geweest bij 'top-boer' Ayamga. Vorig jaar ook. Toen hebben we uitvoerig met Ayamga over zijn bedrijf en huishouden

gesproken. Hij heeft een groot huishouden, ca 33 mensen in totaal. Sinds hij meedoet aan Peter Anoa's project hoeft hij geen voedsel meer bij te kopen. Hij heeft nu genoeg voedsel van zijn eigen grond.

Het weerzien is allerhartelijkst; hij danst eerst een tijdje om ons heen alsof hij eerst zeker wil weten dat wij het zijn. Wij dansen lustig mee en daarna schudden we handen en lachen. We komen niet echt tot een serieus gesprek over zijn bedrijf, want hij is veel te blij dat we hem weer bezoeken! Het is fijn om te zien dat het goed blijft gaan met hem

De kracht van compost

Ik ben bij Lukia Akurugu, een Noord-Ghanese vrouw met vier kinderen en een moeder. Een 'female

headed household', zoals er zoveel zijn in Afrika. Een vriendin van Lukia draait blonde extensies in haar zwarte haar, want morgen wil ze er mooi uitzien. Ik vraag haar hoe zij haar 'farm' runt. Verlegen vertelt ze over compost, over de groep waar ze lid

van is en over de akkers waar ze van alles op verbouwt. Alle arbeid gaat in groepsverband, de ene dag maken ze compost bij haar, morgen bij Mariama en overmorgen bij Asibi. Ook hebben ze gezamenlijk een ezel met kar; daarmee vervoeren ze compost naar de akkers. Elke keer als de groep bij elkaar komt betalen ze 1 cedi contributie. Zo bouwen ze een kapitaal op waar ze later gebruik van kunnen maken.

Al zes jaar doet ze dit en als het regelmatig regent, zijn de opbrengsten voldoende om haar gezin te voeden, sterker nog: ze kan haar kinderen naar school laten gaan met een pen en een schrift!

Een andere vrouw vertelde: "Compost keeps our soil together and makes it fertile, but compost also keeps our community together since we enjoy to work in groups, work goes faster! You don't get that with NPK-fertiliser! And Sir, my husband doesn't beat me anymore because there is enough food in the house!"

Morgen zal Lukia op de National Farmer's Day de prijs krijgen voor 'Beste Compost Boerin' van het district! Voor haar draait het leven om de groep en om compost. Ik wil haar omarmen, maar dat kan niet, dat past niet. Dus ik houd het bij een grote glimlach en zeg tegen haar: 'Oh, Madam, you are producing more food than my wife!' Met een gulle, blije lach nemen we afscheid.

Kees van Veluw

en zijn huishouden. Volgend jaar gaan we zeker weer bij hem op bezoek.

Als u meer wilt weten over hoe zijn complexe huishouden reilt en zeilt: lees dan het volgende artikel uit het blad Ekoland: http://www.elpg.nl/wp-content/uploads/2013/07/Ekoland_2-2013_p32-33_De-farm-van-mr-Ayamga_Kees-v-Veluw.pdf

Maar het meeste indruk maakte Lukia Akurugu, een vrouw die haar man 3 jaar geleden verloren heeft door een motorongeluk en nu met haar moeder en 4 kinderen het alleen moet rooien. Ze doet het fantastisch! (zie kader)

Het was weer een nuttige reis; goed om elkaar weer te spreken en ideeën uit te wisselen.

Samenwerking met Stichting EOF

Het is fijn om te kunnen melden dat we t.a.v. het project GIOF nog steeds een goede samenwerking hebben met de stichting EOF. Voor de school heeft EOF dit jaar € 7.500 bijgedragen.

Wervingsactiviteiten van ELPG

BioVak/Bio-beurs

Viermaal hebben we met een stand op de BioVak gestaan in IJsselhallen te Zwolle. De BioVak is inmiddels gewijzigd in de Bio-beurs. De opzet blijft hetzelfde. Het is de nationale vakbeurs voor iedereen die werk maakt (of wil gaan maken) van duurzame, biologische voeding en landbouw. (<http://www.bio-beurs.nl/>). Op 21 en 22 januari a.s. staan we er voor de vijfde maal. We krijgen daardoor naamsbekendheid en werven donateurs. U kunt ons op de Bio-beurs bezoeken op stand 127. Een toegangkaart kost € 6 à 7 (afhankelijk van het aantal kaarten) en is te bestellen op de website van de Bio-beurs.

STORM

Storm is de studievereniging van studenten aan de Universiteit Utrecht met als richting milieumaatschappij-wetenschappen en milieunatuurwetenschappen. Deze vereniging heeft ons gevonden via de Triodosbank. Zij gaan gedurende een jaar diverse activiteiten organiseren, waarbij de opbrengsten voor de ELPG zijn. Zo zijn de eerste tosti's zijn al verkocht! Natuurlijk zijn we heel blij met hun inzet, maar ook met de erkenning door de Triodosbank. We wensen de mensen van STORM veel succes met alle te organiseren activiteiten.

Cordaid BUILDING FLOURISHING COMMUNITIES

Ook voor 2015 hebben we van Cordaid subsidie gevraagd. Cordaid heeft dat snel verwerkt door onze aanvraag te behandelen als voortzetting van de subsidie in 2014. De subsidie voor 2015 is € 32.500 en betreft de projecten ZEPF en SEISUD. Dat betekent wel dat we (onze donateurs dus) zelf ook € 32.500 moeten opbrengen, want Cordaid subsidieert max. 50%.

Bestuurssamenstelling ELPG

Drie redenen om dit onderwerp in onze Rondzendbrief op te nemen.

1. Na heel veel jaren zich te hebben ingezet voor de ELPG heeft Gerrit van Roekel aangegeven het

bestuur te willen verlaten. Gerrit is tevens secretaris van de stichting Pompen is Leven en verzorgde onder meer de samenwerking tussen beide stichtingen. We danken Gerrit voor zijn inzet en wensen hem veel plezier en succes met zijn andere activiteiten.

Gerrit van Roekel, dank!

2. Bestuursleden van stichtingen zetten zich in voor een algemeen belang. Dat doen zij naast hun werk, hun gezin en evt. andere functies. Dan wordt het wel eens wat veel, zeker als ieder bestuurslid zich met alles moet bezighouden. Daarom is besloten het bestuur zodanig in te richten dat er enkele projectgroepen zijn, die zich per onderwerp in de details verdiepen en voorstellen voor het bestuur voorbereiden. Zo zijn er projectgroepen voor communicatie, SEISUD, ZEFP en fondsenwerving. Het hele bestuur kan dan over de hoofdlijnen en op basis van de voorstellen van de projectgroepen besluiten nemen.

3. Zowel voor de projectgroepen als voor het hele bestuur zou het fijn zijn er enkele bestuursleden of projectgroepleden bij te hebben. Een bij de Wageningen Universiteit opgehangen advertentie en een e-mail naar alle donateurs hebben vier reacties opgeleverd. Daar zijn we natuurlijk

heel plezierig kennis gemaakt. Afsproken is dat de nieuwe personen enkele bestuursvergaderingen bijwonen, waarna in het begin van het nieuwe jaar nadere afspraken zullen worden gemaakt.

Bijdragen van twee donateurs

Als blinde wordt ik jaarlijks door oud-ELPG-bestuurslid Henk Kloen een dag begeleid tijdens een natuurwandeling. Tijdens deze wandelingen is ook de ELPG wel eens onderwerp van gesprek geweest. Daar ik naast belangstelling voor natuur ook een grote interesse heb voor biologische landbouw en de promotie daarvan in Nederland en wereldwijd heel belangrijk vind, was mijn bedankje voor de hand liggend. Sinds een groot aantal jaren steun ik de ELPG met een maandelijks gif en ik hoop dat nog lang te kunnen volhouden.

Klaas Jager

Onze studievereniging heeft een commissie die zich elk jaar vol inzet om geld in te zamelen voor een goed doel naar keuze. Als milieuwetenschappenstudenten vinden wij duurzame en sociaal verantwoorde landbouw erg belangrijk. Dit jaar steunen wij dan ook met veel plezier en enthousiasme de ELPG door het organiseren van activiteiten voor onze studenten. Zo verkopen we pepernoten en oliebollen maar organiseren ook een nieuwjaarsduik en een benefietconcert. Op deze manier hopen wij bij te dragen aan een duurzamere en sociale wereld.

Michelle van Mulken

Namens Studievereniging Storm
(Milieuwetenschappen Utrecht)

Tot slot

De resultaten die we hebben gezien tijdens onze reis en het enthousiasme van de boerenbevolking maken dat we op volle kracht door willen gaan. Fijn dat u ons daarin steunt. Wij wensen u fijne feestdagen en een zeer voorspoedig 2015.

Vriendelijke groeten, namens het bestuur,

Frits H.W. Brouwer, voorzitter

De ELPG is erkend als ANBI. Uw gift is dus fiscaal aftrekbaar

Het drukken van deze Rondzendbrief is gesponsord door CLM Onderzoek en Advies